

ડાં વર્ષ પૂર્વે આમિર ખાનની ફિલ્મ 'દંગલ'માં ચમકેલી બાળ કલાકાર સુહાની ભટ્ટનાગરનું આ ફેબ્રુઆરીમાં માત્ર 19 વર્ષની વયે અચાનક થયેલું નિધન બધાંને અવાક કરી ગયું. કારણ કે ન તો સુહાનીનો રોગ સમયસર પારખી શકાયો કે ન તો એનો અસરકારક ઉપચાર જડયો. સુહાની થોડા સમયથી જે 'ડર્મેટોમાયોસાઈટિસ' રોગથી પીડાતી હતી. એમાં એના હાથ-પગ પર સોજા આવવા લાગ્યા પછી રાખેતા મુજબની સારવાર શરૂ થઈ. એનાથી ફરક પડવાને બદલે એનું શરીર સૂજી ગયું. એની ચામડી પર ચાઠાં પડી ગયાં. શરૂઆતમાં ચર્મરોગ તરીકે એની સારવાર શરૂ થઈ પણ અનેક પરીક્ષણ પછી તબીબોને ખ્યાલ આવ્યો કે એ તો 'ડર્મેટોમાયોસાઈટિસ' તરીકે ઓળખાતો 'ઓટોઈમ્યુન' રોગ છે.

'ઓટોઈમ્યુન' એટલે આપણા શરીરની જે રક્ષા કરે છે એ પ્રતિકારક સિસ્ટમ-તંત્ર જ બળવો પોકારે ત્યારે એવો રોગ સર્જાય છે. આના પરિણામે શરીરના સ્નાયુ એક પછી એક નબળા પડવા માંડે છે. મોટા ભાગે આ સ્નાયુ નબળા પડવાની ક્રિયા-પ્રતિક્રિયા ધારી ન હોય એવી ઝડપી હોય છે..

સુહાની સાથે એ જ થયું. એનાં ફેફસાંથી માંડીને અન્ય અંગોમાં પાણી ભરાવા લાગ્યું હતું. તબીબી જ્ઞાન-વિજ્ઞાનની કમનસીબે આ રોગ જલદી પરખાતો નથી. 10 લાખમાંથી માંડ 9ને થતાં આ દુર્લભ રોગની કોઈ અક્સીર સારવાર પણ નથી. સ્ટરોઈડ ડ્રગ્સ દ્વારા એને નિયંત્રણમાં-કાબુમાં લાવવાનો પ્રયાસ થાય છે, પણ આવાં સ્ટરોઈડ્સ ડ્રગ્સની પોતાની પણ ગંભીર આડ-અસરો છે. 'ફૂતરું કાઢવા જતાં ઊંટ પેસી જાય' એવી... સુહાનીની બીમારી વખતે પણ એક તો નિદાન સમયસર ન થયું ને થયું ત્યારે જોઈતી સારવાર-દવાના અભાવે હસતી-રમતી સુહાની મોત સામેની દંગલ-લડતમાં પરાજિત થઈ ગઈ. સુહાનીને ભરખી જનારા આ

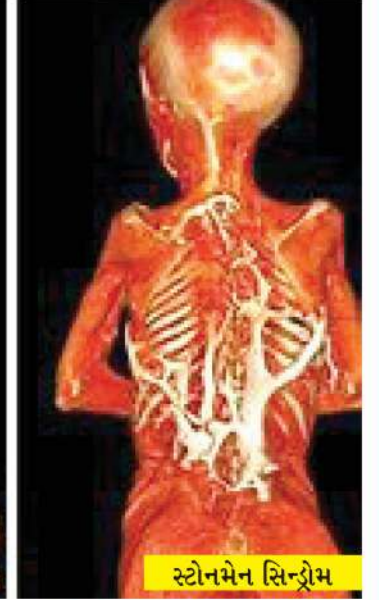
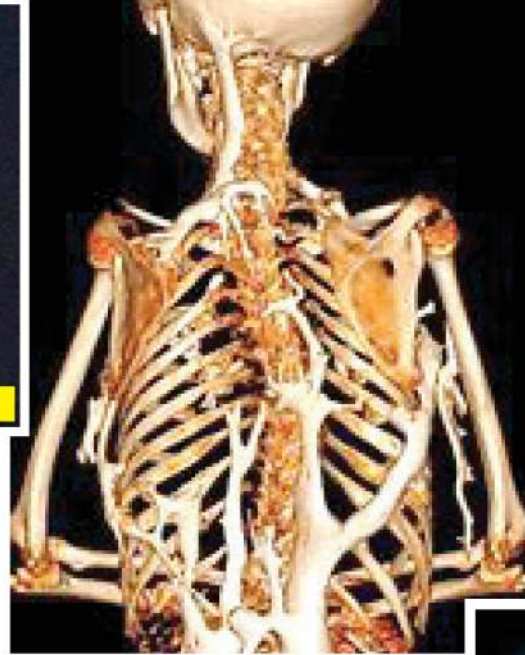

કલોઝ-અપ જિંદગી
★ ભરત ઘેલાણી

સુહાની ભટ્ટનાગર

પ્રજોરિયા

સ્ટોનમેન સિન્ડ્રોમ

મગજના એક ભાગમાં સોજો

આવા રોગ-બીમારીથી સાબદા રહેજો...

'ડર્મેટોમાયોસાઈટિસ' રોગની વાત હજુ તાજી છે પણ આજે એવાં કેટલાંક રોગ -બીમારી છે જે તબીબી શોધ-સંશોધનનેય ફાવવા નથી દેતાં અહીં આપણે બીજા એવા રોગ વિશે પણ જાણીએ કે જે ભાગ્યે જ થાય છે કે થતાં હશે તોય એ જલ્દી પરખાતાં નથી આમાંથી એક છે આપણી જીભનો કુચ્ચો નીકળી જાય એવો રોગ-

'Fibrodysplasias Ossificans Progressiave- FOP)':

આ 20 લાખ લોકોમાંથી માત્ર બેને જ વળગતો આ દુર્લભ રોગ 'સ્ટોનમેન સિન્ડ્રોમ' તરીકે ઓળખાય છે. એનાં લક્ષણો એવાં છે કે એ શરીરના વિવિધ કોષ-સ્નાયુ-હાડકાંને જોડી રાખનારા રજ્જુમાં પ્રસરીને એમને વારાફરતી કડક હાડકાંમાં પલટી નાખે છે!

આ રોગ પ્રથમ ગળાથી ખભા સુધી પ્રસરીને ધીરે ધીરે શરીરના કમર નીચેનાં અંગોમાં પહોંચે છે. આના કારણે શરીર પથ્થર જેવું કડક-સખ્ત બનતું જાય છે. એટલે જ તો આ રોગ 'પાપાણ યુગના પુરુષ' તરીકે ઓળખાય છે!

આ રોગને લીધે શરીરના માળખાની અંદર જ વધારાનાં હાડકાં એ હદ સુધી ઝડપથી વધતાં રહે છે કે શરીરમાં એક વધારાનું હાડકાં પિંજર તૈયાર થઈ જાય છે!

આ દુર્લભ રોગમાં શરીરના વિવિધ સ્નાયુઓ

આપમેળે હાડકાંમાં પલટાઈ જવાથી દર્દીનું કમર : બધા જ પ્રકારનું હલનચલન બંધ થઈ જાય છે. આના લીધે એક સમય એવો આવે છે કે એનાથી ગ્રસ્ત વ્યક્તિ મોટું સુદાં ઉઘાડી નથી શકતી.

ફરી એક વાર યાદ દેવડાવી દઈએ કે 20 લાખ લોકોમાંથી માત્ર બે જ વ્યક્તિને થતાં આ રોગનીયે કોઈ જ સારવાર નથી! હા, એક જ સારવાર એ છે કે શરીરમાં ઝડપથી વધતાં જતાં વધારાનાં હાડકાંને ઓપરેશન દ્વારા દૂર કરવા. જો કે વારંવાર કરવી પડતી આવી કડાકૂટભરી સર્જરીની ટ્રીટમેન્ટ તબીબી ક્ષેત્રમાં અધકચરી ગણાય છે. આવા ડરામણા બીજા હજુ કેટલાક રોગ એવા છે જેના પૂરતા ઉપચાર હજુ શોધાયા નથી. આવા દુર્લભ ડિસીઝ વિશે પણ જાણી લઈએ.

'એલિસ ઈન વંડરલેન્ડ સિન્ડ્રોમ (AIWS)':

એક બહુ જાણીતી બાળ-વાર્તામાં એલિસ નામની એક છોકરી એવી કોઈ જાદુઈનગરીમાં પહોંચી જાય છે જ્યાં એલિસને જાતભાતના અનુભવ થાય છે. કોઈ ચીજ અચાનક મોટી થઈ જાય તો કોઈ એકદમ નાની અથવા તો આજુબાજુની ચીજો ઊડવા માંડે કે પશુ-પંખી માણસની ભાષા બોલવા માંડે! આવી એલિસ જેવી ભ્રાંતિ જ્યારે કોઈ માણસને થવા માંડે ત્યાર તબીબી ભાષામાં એને 'એલિસ ઈન વંડરલેન્ડ સિન્ડ્રોમ' કહે છે. આ રોગને કારણે દર્દીની

આજે તબીબી વિજ્ઞાન બહુ ઝડપથી શોધ-સંશોધન કરીને જિંદી ગણાતી બીમારીની અસરકારક સારવાર શોધી કાઢે છે. આમ છતાં આજે પણ કેટલાંક રોગ-બીમારીનાં અજાણ્યા કારણ ને અસરકારક મારણ શોધી શકાયાં નથી. ક્યા છે એ રોગ અને કેવી છે એ બીમારી?

પાંચેય ઈન્દ્રિય કામચલાઉ કુંઠિત થઈ જાય છે. એ બોલવા-ચાલવા અને વિચારવાની શક્તિ ગુમાવી દે છે. જગતભરના બ્રેન સ્પેશ્યાલિસ્ટ્સના કહેવા અનુસાર આવાં 'ન્યુરોલોજિકલ ડિસઓર્ડર' થવાનું એક કારણ અનિન્દ્રા-ડિમેંશિયા- પક્ષાઘાત - અલઝાઈમર્સ-પાર્કિન્સન્સ જેવી જૂની બીમારી હોય છે. આના લીધે દર્દી વિચિત્ર કલ્પનાઓ અને ભ્રાંતિના ચક્કરમાં અટવાઈ જાય છે. એક તબીબી સંશોધન એવું પણ સૂચવે છે કે મગજમાં જો અચાનક વિદ્યુત તરંગો વધી જાય ત્યારે 'એલિસ સિન્ડ્રોમ' પ્રગટે છે.

અન્ય એક મેડિકલ રિસર્ચ મુજબ માઈગ્રેનની પીડા વધી જાય અથવા તો 'એપસ્ટિન - બાર' તરીકે ઓળખાતા વાઈરસનું સંક્રમણ વધે ત્યારે પણ એલિસનાં વિવિધ લક્ષણ જોવા મળે છે.

આયુએ એ કિડની કે હાર્ટફેલ્યોરથી માર્યા જાય છે. આની સારવાર માટે અનેક તબીબી સંશોધન ચાલી રહ્યા છે પણ હજુ સુધી એક પણ કામચાલ ઉપચાર મળ્યા નથી.

કોનિક ફોકલ એન્ફેલાઈટિસ :

આ પણ એક ખતરનાક રોગ છે. 'રાસ્મુસેન એન્ફેલાઈટિસ' (R I) તરીકે પણ ઓળખાતા આ રોગ દરમિયાન મસ્તકના એક ભાગમાં સોજો આવી જાય છે. અમુક અજાણ્યા વાઈરસને કારણે શરીરની પ્રતિરક્ષા વ્યવસ્થા ભાંગી પડે છે. સામાન્ય રીતે આ દુર્લભ રોગમાં 10-12 વર્ષના બાળક તથા કિશોર વધુ સપડાય છે.

લગભગ બધા જ પ્રકારની દવા-ઔષધિ આ રોગમાં કામ નથી કરતી. આવા તો હજુ બીજાં કેટલાય અસાધ્ય રોગ ને બીમારી છે જેની અત્યાર સુધી અસરકારક સારવાર શોધાઈ નથી. જગતભરના તબીબી ક્ષેત્રે એના વિશે અવિરત સંશોધન-શોધ ચાલી રહ્યાં છે. છેલ્લે તો એટલું જ કહેવું રહ્યું કે 'મનુષ્ય યત્ન - ઈશ્વર કૃપા!'